

Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Öğrencilerinin Gelecek Kaygıları Üzerine Nitel Bir Araştırma

A Qualitative Study on the Future Anxiety of Vocational and Technical Secondary Education Students

ÖZET

Bu araştırma öğrencilerin gelecek kaygılarını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmada veri analizi yapılırken içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Kartal ilçesinde bulunan okullarda görevli öğretmenlerdir. Görüşme yapılan kişi sayısı 16'dır.

Araştırma sonucunda, öğrencilerin gelecek adına duydukları en büyük kaygının nasıl bir işe sahip olacağı kaygısı olduğu, gelecek kaygısını yaşayanların sayısının bir hayli fazla olduğu, kişilerin meslek seçiminde aile etkisinin önemli oranda rol oynadığı, öğrencilerin çoğunluğunun meslek tercihlerinde sevdikleri meslekleri yapmaları yönünde olduğu ve meslek seçiminde maddi rahatlık sağlamanın önemli bir etken olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Sorun, Gelecek Kaygısı, Öğrenci Yaşanan Sorunlar

ABSTRACT

This research was carried out to examine students' future concerns. Qualitative research methods were used in the study. Content analysis technique was used while performing data analysis in the research. The study group of the research is the teachers working in the schools in Kartal district of Istanbul. The number of people interviewed is 16.

As a result of the research, it was found that the biggest concern of the students for the future is what kind of job they will have, the number of people who have anxiety about the future is quite high, the family effect plays a significant role in the choice of profession, the majority of the students are in the direction of doing the jobs they like in their career choice, and the choice of profession is financial. It is understood that providing comfort is an important factor.

Keywords: Economic Problem, FutureAnxiety, StudentProblems

GİRİŞ

Problem Durumu

Yaşamın her aşamasında insanlar farklı düzeylerde farklı nedenlerle gelecekleri için endişelenirler. Türkiye'deki genç nüfus yoğunluğu, üniversite eğitimi tamamlamak isteyen gençlerin çokluğu, iş ararken yaşanan sorunlar ve öğrenci velilerinin ekonomik durumunun kötü olması gibi sorunlar da geleceğe yönelik korkuları artırıyor. Sınırlı kültürel, sosyal, mesleki ve ekonomik fırsatların farkında olan gençlerin eğitimlerini ilerletme, iş bulma ve geleceklerini planlama gibi çeşitli kaygıları vardır. Bugün bile tanınmış bir üniversiteden mezun olan ve yabancı dil bilgisi iyi olan kişilerin gelecek korkusunun azalmadığı görülmektedir (Kurt, 2007).

İnsanlar hayatın anlamını önemser ve gençlerin de toplumdan beklentileri vardır. İnsan davranışları geleceğe yönelik beklentiler çerçevesinde gerçekleşir. Ekonomik ve sosyal politikalar sosyal hedefleri belirler (Tolanve diğerleri, 1990).

Gelecek kaygısı taşıyan insan, anlık haz için plan yapmalı, onu ertelemeli ve bir süre sonra alacağı daha büyük ve kalıcı hazzı hedeflemelidir. Modernitenin tuzaklarına düşmemek ve sağlıklı, mutlu ve müreffeh bir yaşam sürmek için planlı bir yaşam sürmelidir (Tarhan, 2012). Öğrenciler arasında gelecek korkusu arttı. Ekonomi, istihdam, eğitim, yaşam kalitesi ve gelir faktörlerinin öğrencilerin geleceğe yönelik kaygılarını etkileyen önemli faktörler olduğu tespit edilmiştir (Kaya ve Göktolga, 2014).

Lise öğrencilerinin problem algılarının öğrenciler için de genel olarak geçerli olduğu söylenebilir. Nitekim Mütevellioğlu, Zambak ve Mert (2010) tarafından 2009 yılında üniversite öğrencilerinin işsizlik ve gelecek

¹ Müdür yardımcısı, MEB, İstanbul, Türkiye, ORCID NO: 0000-0001-7785-6251

² Öğretmen, MEB, İstanbul, Türkiye, ORCID NO: 0009-0004-0104-8433

³ Müdür yardımcısı, MEB, İstanbul, Türkiye, ORCID NO: 0009-0009-0453-0141

⁴ Müdür yardımcısı, MEB, İstanbul, Türkiye, ORCID NO: 0000-0001-5020-7227

⁵ Müdür yardımcısı, MEB, İstanbul, Türkiye, ORCID NO: 0000-0001-5405-1987

⁶ Okul Müdürü, MEB, İstanbul, Türkiye, ORCID NO: 0000-0002-3399-6487

Nevzat Çelebi ¹

Berrin Uzunosmanoğlu ²

Ahmet Zogo ³

Gürkan Güleler ⁴

Burçin Çiğdem Özdemir

Güleler ⁵

Serdar Yolsal ⁶

How to Cite This Article

Çelebi, N., Uzunosmanoğlu, B., Zogo, A., Güleler, B. Ç. Ö. & Yolsal, S. (2023). "Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Öğrencilerinin Gelecek Kaygıları Üzerine Nitel Bir Araştırma" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:110; pp:6349-6357. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.68846>

Arrival: 12 January 2023

Published: 30 April 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

kaygılarını belirlemeye çalıştıkları çalışmada, gençlerin H.6'sının bireysel geleceklerinden endişe duyduğu ve X. Türkiye'nin geleceğinden endişe duyanlar var. Gençler, güncel olaylara dayalı olarak küreselleşme sürecinin gelecekteki olası gelişmelerinden endişe duymaktadır. Nitelsiz eğitim, sosyal ve kültürel yabancılaşma, kimlik eksikliği, yabancı dil eksikliği, ileri mesleki beceri eksikliği, ekonomik ve sosyo-kültürel yetersizlikler, daha fazla uzaklaşma gibi sorunlar yaşayabileceklerini düşünmekte ve çeşitli kaygılara sahiptirler. gelişmiş ülkelerdeki gençlerin sahip oldukları şeylerdir (Niyazi, 2015). .

Amaç

Bu çalışma, öğrencilerin geleceğe yönelik korkularını incelemektedir. Araştırmanın amaçlarından biri de gençlerin geleceğe yönelik kaygılarının yordayıcılarını belirlemektir. Bu, gençlerin ekonomik sorunlar nedeniyle gelecekle ilgili kaygılarının hassas olduğu konuları tespit etmek ve bunları ortadan kaldıracak çözümler sunmaktır.

Önem

Yaşamın her aşamasında insanlar, farklı düzeylerde farklı nedenlerle gelecekle ilgili kaygı duyarlar. Türkiye'deki genç nüfus yoğunluğu, üniversite eğitimini tamamlamak isteyen gençlerin çokluğu, iş ararken yaşanan sorunlar ve öğrenci velilerinin ekonomik durumunun kötü olması gibi sorunlar da geleceğe yönelik korkuları artırıyor. Sınırlı kültürel, sosyal, mesleki ve ekonomik fırsatların farkında olan gençlerin eğitimlerini ilerletme, iş bulma ve geleceklerini planlama gibi çeşitli kaygıları vardır. Bugün bile tanınmış bir üniversiteden mezun olan ve yabancı dil bilgisi iyi olan kişilerin gelecek korkusunun azalmadığı görülmektedir. Hayatın anlamı insanlar için önemlidir ve gençlerin de toplumdaki beklentileri vardır. İnsan davranışları geleceğe yönelik beklentiler çerçevesinde gerçekleşir. Araştırma gencin toplumdaki beklentilerini karşılamak için ne yapmaları gerektiği açısından önemlidir.

Varsayımlar

Araştırma, lise öğrencilerinin soruları dürüstçe yanıtlayacaklarını varsaymıştır.

Sınırlılıklar

1-Araştırma lise öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

2-Elde edilen veriler "Veri Toplama Aracı"ndan elde edilen verilerle sınırlıdır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Aidiyet Kavramı

Goodenow'dan (1992) sonra okula aidiyet duygusu; Öğrencinin okulda başkaları tarafından tanınma, saygı görme, dahil olma ve desteklenme konusundaki öznel duygusu. Hamm ve Faircloth'a (2005) göre, okula aidiyet duygusu, ergenlerin gelişimsel ihtiyaçlarını karşıladığı için uyum için önemlidir. İnsanlar kendilerini bir topluluğa ait hissettiklerinde kendilerini önemli hissediler ve topluluğun diğer üyelerine güvenebilirler (Özgök, Sarı, 2016).

Yazar görüşleri değerlendirildiğinde ise ulaşılan sonuç öğrencinin aidiyet duygusu hissetmesi kişinin kendisini ortamda nasıl hissettiğiyle çok yakından alakalı olduğudur.

Okula Aidiyet Duygusu

Literatürdeki açıklamalara göre, okuldaki öğretmenlerin ve öğrencilerin birbirileri ile olan etkileşimleri, okula olan aidiyet duygusunu geliştirdiğini göstermektedir. Goodenow (1993a), mesela, öğretmenlerin öğrencileri ile olan ilişkilerinde, öğrencilerinin aidiyet duygularını önemli oranda etkilemekte ve öğrencileri ile sağlıklı ve empatik ilişkiler kurabilen öğretmenlerin de ait olma duygusunun gelişme sağladığı görülmektedir. Nichols'e (2008) göre, öğrenciler bakımından öğretmenleri ile aralarındaki pozitif ilişkinin temel dayanağının dürüstlük ve yardım severlik olur iken; olumsuz ilişkinin temel kaynağının ise öğretmenlerin öğrencilerine yeteri kadar adaletli davranmamalarından ve herhangi bir konu hakkında yardıma ihtiyaçları olduğu zaman öğretmenleri tarafından bu yardıma cevap alamayışlarından kaynaklanmasıdır (akt. Yıldız,2015).

Okula Aidiyet Duygusundan Yoksunluk

Okula aidiyet duygusu, okulda istenmeyen duyuşsal, bilişsel ve davranışsal özelliklerle olan ilişkisi açısından da çok önemsenmiştir Cemalcılar (2010), Akademik katılımı daha yüksek olan öğrencilerin kaygı, yalnızlık ve devamsızlık oranları daha düşüktür; Özerklik, olumlu sosyal davranış, içsel motivasyon ve akademik başarı yüksektir. Osterman'a (2000)göre iyi karşılanma durumu, hoşnutluk, gurur, kabul görme, dahil olma ve, mutluluk, huzur gibi olumlu duygularla alakalı iken; reddedilme ve dışlanma ya da görmezden gelinme de yalnızlık, aşırı hoşnutluk, kıskançlık, kaygı, depresyon ve üzüntü gibi olumsuz duygulara neden olmaktadır. Pehlivan'a (2006) göre lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerini incelediği araştırmasında öğrenci devamsızlık nedenleri; Okulda

sıkılma, okuldan ve derslerden tikslenme, arkadaşlardan ve eğitimden teşvik derecesinin ve beklenti seviyesinin az olması gerektiği anlatılmaktadır. Bu sebepler okula aidiyet duygusu ile yakından ilişkilidir. Booker (2006), okul aidiyetinin bütünün önemli bir parçası olduğunu ve öğrencilerin eğitim kariyerlerini okula devam, akademik başarı ve psikolojik iyi oluşları açısından etkilediğini belirtmektedir(www.anadolu.edu.tr/sites/default/files/files/2013-01-12.pdf).

Okula Bağlılık Duyan Öğrencilerin Özellikleri

Duyuşsal boyut, öğrencinin okula, öğretmenlere ve akranlarına yönelik duygularıdır. Örneğin, öğrencinin öğretmene ve diğer öğrencilere karşı olumlu duyguları vardır. Davranışsal boyut, öğrencinin spor, dans ve drama gibi ders dışı sosyal etkinliklere katılımını ve bunlarla ilişkili gözlemlenebilir davranış ve kazanımları içerir. Bilişsel boyut, öğrencinin okul, öğrenciler ve akran grubu hakkındaki inançları ve algılarıdır. Örneğin öz yeterlilik, motivasyon, öğretmenlere ve arkadaşlara ilgi, okula istek ve tutku, beklentiler (Jimerson , Campos ve Grief, 2003,9;akt.Arastaman,2006).

Davranışsal boyut, öğrencinin davranışlarının dışarıdan da gözlemlenebilen kısmıdır. Yani müzik, dans, resim, tiyatro gibi faaliyetlere gösterdiği katılım davranışsal boyutlar kısmında değerlendirilmektedir.

Öğrenci katılımı, öğrencinin öğrenmeye psikolojik yatırımı olarak ifade edilir. Okula bağlılık düzeyi yüksek olan öğrenciler, sadece not almaya değil, okulun sunduklarından daha fazlasını içselleştirmeye ve öğrendiklerini uygulamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle lise katılımı olan öğrenciler, yalnızca iyi notlar almak, öğretmen onayı almak veya iyi bir okula kabul edilmek için değil, öğrenmek için içsel bir motivasyonu temsil eder; Öğrenmeyi seven, anlamaya ve yetkin olmaya motive olan öğrencilerdir (Newmann, 1992: 23; aktaran Alparıslan, 2016).

Gençlerin Gelecek Beklentileri

Bir kişinin yaşam alanı, gördüğü, duyduğu ve bildiği her şeyi, yani davranışını etkileyebilecek her şeyin toplamını nasıl algıladığıyla oluşur. Yaşam alanı önemli ölçüde kişiyi çevreleyen durumlar ve etkileşimde bulunduğu kişiler tarafından şekillenir. Öte yandan psikolojik çevre, kişinin davranışlarını/amaçlarını etkileyen bir diğer önemli faktördür. Psikolojik çevre, fiziksel çevrenin aksine, karar ve davranışları etkilediği ölçüde kendini gösterir. İnsanın fiziksel çevresinde sahip olduğu ve farkında olmadığı bir fenomen onun için önemli değildir.

Psikolojik çevre dinamik bir yapıya sahiptir ve kişi amacına her yaklaştığında psikolojik çevrede değişiklikler meydana gelir (Öner ve Gümüş, 2000). Mümkün olanın iradeyle birleşmesi arzuyu yaratır. Üniversite eğitimi herkes için erişilebilir kılmak, insanların eğitim isteyeceğini garanti etmez. Aşırme odaklı olmayan uygulamalardan veya programlardan etkili sonuç alınamayacağı söylenmektedir (Sellar, 2013). Sadece dilemek yetmez, dileğini gerçekleştirmek için politikalara/uygulamalara da sahip olmak gerekir. Hedefe ulaşmak için yön bulma yeteneği, hırsın görünür ve erişilebilir olmasını ve hırsa ulaşmanın yolunun bir 'harita' olarak çizilebilmesini içerir (Appadurai, 2004).

Gençlerin geleceğe yönelik beklentilerinin hangi temellere dayandırıldığına bakıldığında, gençlerin ailelerine yönelik fırsatlar, eğitim olanakları, beceri ve başarı düzeyleri ilk akla gelenlerdir. Gençlerin yaşam beklentileri, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile yakından ilişkilidir. Sosyoekonomik düzeyi yüksek ailelerin çocuklarında başarı duygusu, iç kontrol inancı, toplumsal değişim ve iyimserlik eğilimi varken, düşük SES'li ailelerin gençleri daha dindar, dış kontrol ve kadercilik, düşük öz farkındalık ve karamsarlık (Kağıtçıbaşı, 1973; Roberts) ve Bengston, 1993).

Gelecekle ilgili inançlar, hırs ve beklentilerden oluşur. Gelecekteki hırs ve beklentilerinden umutlu olan kişiler akademik olarak başarılı, sağlıklı davranışlar sergiliyor ve hatta madde kullanım oranları önemli ölçüde düşüyor (Türk, 2019).

Gençlerin İş ve Eğitim Beklentileri

Onun için doğru mesleği seçmek ve ilk yarıyıldan hazırlıklı olmak o kadar kolay değil. Bu durumda ergenlik döneminde yaşanan farklılaşma ve gelişmenin etkisi vardır. Bu aşamada anne babanın emirlerine uyma eğilimi vardır. Bu aşamada gençler, ebeveynleri tarafından belirlenen amaç için gönüllü olabilir; Ancak ailenizin baskısını hissediyorsanız başka alternatiflere yönebilirsiniz(Karabekiroğlu, 2009). Buradan da anlaşılacağı gibi anne babanın tutumu çok önemlidir. Anne-baba tutumunun önemine ek olarak, gençlerin eğitim, sağlık ve mesleki hareketler gibi gelecekteki etki alanları ile ilgili eylemlerinin de kendilerine karşı tutumu ön plandadır (Bandura, 2006). Snyder (1995), kişisel etkinliğiniz hakkındaki beklentilerinizin, umut ve sonuç beklentileri arasında bir benzerlik yarattığını bulmuştur.

Kariyer hedeflerinin bir parçası olarak vasıfsız işçi, mekanik vb. işlerden yüksek gelir elde edebilecek mühendis ve doktor gibi çeşitli meslekler vardır. Mesleki istikrarsızlık terimi, gelecekteki eğitimi şekillendirme sürecinde yaşanan veya karşılaşılan karmaşık durumlardan kaynaklanmaktadır. İnsanlar ilgi ve becerilerinin farklılaşmaması nedeniyle istikrarsızlık yaşayabilir veya kariyer bulmada yaşanan zorluklar kararsızlığa neden olabilir (Gative Tal, 2008).

Ergenlerin özellikle eğitim ve işle ilgili gelecekle ilgili olumlu duygularının, uzun vadeli hedef belirleme, üniversite hakkındaki düşünceleri, sosyal destek ve okuldaki duygusal uyum ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Eğitimle ilgili olumlu duyguların, öz-analiz ile ilgili geleceğe yönelik duygular üzerinde de olumlu etkisi olduğu iddia edilmiştir. Ergenler, eğitim olanakları ve okul yapısı, arkadaşlarıyla ilişkileri ve ailelerinin geleceği gibi sosyal refahları ile ilgilenmektedir (Yeo ve diğerleri, 2007; Catalano ve diğerleri, 2004, aktaran: Türk, 2019). Eğitim fırsatları bulmak, gelecekteki hedefleri şekillendirir ve olumlu bir aşama oluşturur. Tolan (1990), ergenlerin geleceğe yönelik beklentileri üzerine yaptığı araştırmasında, ergenlerin geleceğe yönelik umut ve güvenlerindeki öğrenme oranını (2.3), bilgi ve becerileri (#.3) vurgulamaktadır. Geleceğe yönelik bir umut nedeni olarak verilen eğitim düzeyinin öneminin her geçen gün azaldığı belirtilmektedir (Şimşek, 2012).

Gençlerin Gelecek Kaygıları

Eski Yunanca “anxietas” kelimesinden türetilen korku terimi, Türkçede korku anlamına gelir; Merak, korku, kaygı vb. anlamlarda kullanılır. (Köknel, 1989). Bireyin iç ve dış dünyasında tehlikeye neden olan herhangi bir duruma rağmen hissettiği duygudur (Çakmak ve Hevedanlı, 2005).

Anksiyete, bir kişinin dış dünyadan veya iç dünyasından bir uyaranla karşılaştığında yaşadığı fiziksel, duygusal ve zihinsel bir tepkidir. Başka bir deyişle, kişinin hissettiği ve kendini durumlardan ve olaylardan korumakta zorlandığı aşırı korku ve heyecan halidir (Özkan, 2014). Korkunun olumsuz yönlerine rağmen organizma için uyarıcı, koruyucu ve motive edici özellikleri de vardır. Olumlu korku, bireyleri toplumda önemli pozisyonlar almaya motive eder ve öğrenmek ister (Akgün, Gönen ve Aydın, 2007).

Gelecek korkusu, tüm canlılar arasında insanlara özgü bir özelliktir. Bir at, bir kuş gelecek için endişelenmek zorunda değildir. Atlar için yarış genleri, kuşlar için uçuş genleri kodlanmıştır. İnsanlar, diğer canlılardan farklı olarak, üstbiliş genleri adı verilen yüksek düzeyde transmental genlere sahiptir ve bu, insan zamanının bunun farkında olmasını sağlar; kendisini bir geleceğin beklediğini ve onu kontrol edemediğini görür ve gelecek için endişelenmeye başlar (Tarhan,2012). Öğrencinin sosyoekonomik düzeyi, cinsiyeti, duygusal durumu, kişiliği, anne-baba mesleği, akademik başarısı, barınması, arkadaş çevresi gibi konular öğrenciyi ilgilendirmektedir.

Korku ise bireyin psikolojisini etkileyebilmektedir (Çakmak ve Hevedanlı, 2004). Merkezi sınavlar, birinci sınıftan üniversiteye ve hatta mezun olduktan sonra öğrencilere bir korku ve çaresizlik hali getirir (Tümkaya, Aybek ve Çelik, 2007). Öğrencilerin kaygılarının arkasında öğrenim gördükleri şehirden sosyo-ekonomik düzeye, üniversite ortamından barınma sorunlarına kadar pek çok faktör vardır (Dursun ve Aytaç, 2009). Temel eğitimin insanların hayatında önemli bir yeri olduğuna kuşku yokken, özellikle son sınıf öğrencileri mezun olduktan sonra hayatın yeni bir evresine girecekleri için önemlidir. Akademik yılın sonunda, öğrencilik hayatınızı bitirmek için toplumun nitelikli bir üyesi olursunuz. Kariyer seçimleri, gerçek hayattaki rol planları, arkadaşlıklar, iş bulamama korkusu ve çeşitli sorumluluklar kaygıya neden olan faktörlerden bazılarıdır (Çakmak ve Hevedanlı, 2004; 2005).

Türkiye'de Yaygın Ekonomik Sorunlar ve Eğitim İlişkisi

Gelişmekte olan birçok ülke, devletlerini belirli bir ekonomik ve sosyal gelişme düzeyine getirebilmek için eğitime büyük önem vermektedir. Çünkü devletler küresel ekonominin ekonomik çerçevesi içinde rekabet edebilmek için teknolojik gelişmelere ve değişimlere uyum sağlamak zorundadır. Günümüzde devletlerin verimliliği, ciddi anlamda donanımlı istihdam düzeyi ile orantılı olarak ilerlemektedir. Bu nedenle donanımlı işler için eğitime yapılan yatırımlar ve eğitimin önemi giderek artmaktadır. Dolayısıyla eğitimin temelde ekonomi ile ilgili olduğu görülmektedir (Çetin, 2014).

Eğitim, devletlerin gelişmişlik düzeyini doğrudan etkiler. Pek çok gencin gelişmiş ekonominin ve hukukun hedeflerine göre uyumlu eğitimi, eğitimin manevi, sosyal ve kültürel etkisinin yanı sıra ekonomik etkisini de dikkate almaktadır (Çakmak, 2008).

Türkiye'de eğitim harcamalarının toplam GSYİH'ye oranı da gelişmiş ülkelere göre daha düşüktür. Bu anlamda bir ekonominin gelişmişlik düzeyini yükseltmek için maliyetlerin aynı oranda artması gerekmektedir. Öte yandan, gelişmiş ekonomilerin eğitimi geliştirmeye yönelik Ar-Ge harcamaları Türkiye'ye kıyasla önemli ölçüde yüksektir.

Gerçekte, Türkiye'nin Ar-Ge girişimlerine yaptığı harcamalar ve GSYİH içindeki eğitim harcamaları gelişmiş ülkelerin gerisinde kalmaktadır (Çetin, 2014).

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Karasar'a (1999) göre tarama modeli geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu nedenle araştırma modeli olarak tarama modeli seçilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu İstanbul ili Kartal ilçesidir. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Kartal bulunan mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise basit seçkisiz yöntem ile oluşturulmuş olup, 30 mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencisi ile görüşme yapılmıştır.

Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracını tarama modellerinde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme şekli oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından hazırlanan 5 tane soru, belirlenen 30 öğrenciye sorulmuştur.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Çalışma grubunun mülakat sorularına verdikleri cevaplar, aslını bozmadan orijinal görüşler korunarak araştırmacı tarafından kısaltılması sağlanmıştır. Gizliliği sağlamak amacıyla katılımcı öğrenciler "Ö" kısaltmaları yapılarak belirtilmiştir.

Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanan bu araştırmada "içerik analizi" yapılmıştır. Analiz sürecinde öncelikle, görüşme kayıtları ve yazılı formlar deşifre edilip çözümlenmeler yapılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

1- Araştırmada "Gelecek kaygısı nedir?" sorusuna dair görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 1: Gelecek kaygısı nedir? Sorusuna dayalı görüşler

Temalar	f
Nasıl bir işe sahip olacağım korkusu	14
Gelecekle ilgili bütün belirsizlikler	13
Maddi rahatlığın bilinmezliği	2

Tablo 1'de Gelecek kaygısı nedir? Sorusuna ilişkin olarak katılımcı görüşleri ele alınmıştır. Buna göre katılımcıların büyük bir bölümü (f=14) "nasıl bir işe sahip olacağım korkusu" yanıtını vermiştir. Katılımcıların bu soruya ilişkin olarak kendi ifadelerinden birkaçı aşağıda verilmektedir:

"Nasıl bir iş sahibi olacağım. Nasıl bir işte çalışacağım. Nasıl bir işe sahip olacağımın merakı. İşimi layığı ile yapıp yapamayacağımı bilemem. İşimde başarılı birisi olacak mıyım düşüncesi. Mesleğimin devamlılığını sağlayabilecek miyim endişesi en büyük kaygım. Sevdiğim mesleği yapabilecek miyim düşüncesi." (f=14)

"Gelecekle alakalı endişelerimizin hepsidir. Mesela ben bu konuda çok fazla kaygı içindeyim. Çünkü daha iyi bir lisede okuyabilirdim. Maalesef ortaokulda çok fazla ders çalışmadığım için düşük not aldım ve buraya geldim. Gelecek kaygısı gelecekte olabilecek iş hayatı aile hayatı ve düzenli veya düzensiz bir yaşam kaygısıdır. Gelecek ile ilgili plan yapılması bunu önleyen etkenlerdendir şimdiden çalışıp gelecek adına düzenli bir yaşam planlanabilir ama çalışmadan ilerlenirse düzensiz bir geleceğimiz olur. Bana göre gelecek kaygısı ilerideki hayatımızda bize sorun teşkil edecek sorunlar karşısında kaygılanmamıza denir. Hayatımın ne yönde ilerleyeceğinin bilinmezliği. Geleceğimin belirsizliği, gelecek kaygısının ta kendisidir. Hayatımın gidişatının belirli bir planda olmaması. Hiçbir konuda fikrimin olmaması, kısacası belirsizlik demektir. Tam olarak geleceğim konusunda hayatımı şekillendirememiş olmamdan kaynaklanan belirsizlik. Endişelerimizdir. Gelecekte bizi kaygılandıran şeylerdir. Gelecekle ilgili hayallerimin suya düşmesi diyebilirim mesela. Kaygılanmaktan nefret ediyorum. Kaygılarımız bizim ileriye doğru adım atmamıza engel oluyor. Kuruntularım. Hayal kırıklıklarım. Hayata dair olumsuz ne kadar şey varsa gelecek kaygısı da odur." (f=13)

"Maddiyat. Maddi rahatlığı yakalayıp kendi ayaklarımın üstünde durabilecek miyim endişesi." (f=2)

2- Araştırmada "Gelecek kaygısı yaşıyor musunuz?" sorusuna dair görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 2: Gelecek kaygısı yaşıyor musunuz? Sorusuna dayalı görüşler

Temalar	f
Evet	22
Kısmen	4
Hayır	3

Tablo 2’de Gelecek kaygısı yaşıyor musunuz? Sorusuna ilişkin olarak katılımcı görüşleri ele alınmıştır. Buna göre katılımcıların büyük bir çoğunluğu (f=22) “Evet” yanıtını vermiştir. Katılımcıların bu soruya ilişkin olarak kendi ifadelerinden birkaçı aşağıda verilmektedir:

“Evet çok yaşıyorum ve bu doğrultuda beklentilerimin olmayacağı kaygısı benim psikolojimi bozuyor.Evet gelecek kaygısı yaşıyorum, sınıfımızdakilerin hepsi de yaşıyor diye düşünüyorum çünkü doğru dürüst bir eğitim alamadığımız için geleceğe dair birçok beklentimiz boşa düşüyor. Kaygılanmıyorum desem yalan olur. Ama kaygılarımın beni esir almasına da izin vermeyeceğim. Yaşamaz olur muyum. Bazen çok abartılı bir şekilde yaşıyorum. Bir şeyleri başaramama korkusu buna verebileceğim en açıklayıcı örnektir.” (f=22)

“Yani bazen yaşıyorum ama çok fazla değil. Biraz. Kısmen ” (f=4)

“Hayır. ” (f=3)

3- Araştırmada “Meslek seçiminizde aileniz bir etkisi var mı ?” sorusuna dair görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 3: Meslek seçiminizde ailenizin bir etkisi var mı? Sorusuna dayalı görüşler

Temalar	f
Evet / Var	14
Hayır / Yok	13
Kısmen	2

Tablo 3’de Meslek seçiminizde ailenizin bir etkisi var mı? Sorusuna ilişkin olarak katılımcı görüşleri ele alınmıştır. Buna göre katılımcıların büyük bir bölümü (f=14) “Evet, var” yanıtını vermiştir. Katılımcıların bu soruya ilişkin olarak kendi ifadelerinden birkaçı aşağıda verilmektedir:

“Evet. Var. Meslek seçimimde bana daima yardımcı olan ağabeyim olduğu için ve aynı zamanda kendisi öğretmen olduğu için onun sözünü dinliyorum çünkü kendi başıma sağlıklı karar veremeyeceğimi düşünüyorum. Var elbette, bir yandan babam bir yandan ağabeyim bu konuda çok baskı kuruyorlar. Ailem düşüncelerime saygı duyar ama yine de bana direkt belli etmeden yönlendirmeye çalışıyorlar. Neticede onlar ailem. Buna hakları var diye düşünüyorum. Fazlasıyla var.” (f=14)

“Hayır. Yok. Kendi geleceğimi kendim planlandırmamı istedikleri için bu yönde bir baskıları olmuyor.” (f=13)

“Kısmen, çünkü ailemde benim geleceğim için iyi olan mesleği seçmemi ister. Ama bununla birlikte beni sevmediğim mesleği seçmeye de zorlamazlar.” (f=2)

4- Araştırmada “Sevdiğiniz bir mesleği mi yoksa hayatınızı idame ettirecek bir mesleği mi seçersiniz?” sorusuna dair görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 4: Sevdiğiniz bir mesleği mi yoksa hayatınızı idame ettirecek bir mesleği mi seçersiniz? Sorusuna dayalı görüşler

Temalar	f
Sevdiğim mesleği seçerim	17
Hayatımı idame ettireceğim mesleği seçerim	8
Her ikisini de birlikte yapabileceğim mesleği seçerim	4

Tablo 4’de Sevdiğiniz bir mesleği mi yoksa hayatınızı idame ettirecek bir mesleği mi seçersiniz? Sorusuna ilişkin olarak katılımcı görüşleri ele alınmıştır. Buna göre katılımcıların büyük bir çoğunluğu (f=17) “sevdiğim mesleği seçerim” yanıtını vermiştir. Katılımcıların bu soruya ilişkin olarak kendi ifadelerinden birkaçı aşağıda verilmektedir:

“Severek yapabileceğim bir mesleği seçerim. Sevdiğim mesleği seçerim çünkü sevmediğim bir işte çalışırsam ondan verim alamam ve isteksizce çalışırım.Sevdiğim mesleği seçmek isterim ve umut ediyorum gelecekte de bunu başarırım.” (f=17)

“Ailemin geçimini sağlayacağım bir işim olsun istiyorum. Hayatımı idame ve idare ettirebileceğim bir mesleği seçerim Eskiden sevdiğim mesleği seçeceğimi söyledim ancak günümüz şartlarında hayatımı idame ettirecek mesleği seçmek istiyorum.Sevdiğim meslek şu an için ülkemizde gerçekleştirileceğim bir şey olmadığından dolayı hayatımın devam etmesine yetecek bir işim olsa benim için yeterlidir.” (f=8)

“Hem sevdiğim hem de iyi para kazanacağım bir mesleği seçerim.İkisi de olabilir. Tamamıyla sevdiğim mesleği seçmek isterdim ancak şu an için ikisini birlikte yapabileceğim bir meslek seçmek isterim” (f=4)

5- Araştırmada “Sizce meslek seçiminde göz önünde bulundurulması gereken etkenler nelerdir?” Sorusuna dair görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 5: “Sizcemeslek seçiminde göz önünde bulundurulması gereken etkenler nelerdir?” Sorusuna dayalı görüşler

Temalar	f
Maddi rahatlığı	13
Severek yapabileceğim bir iş olması	8
Bildiğim, becerebildiğim bir iş olması	6
Saygınlığı	2

Tablo 5’de Sizce meslek seçiminde göz önünde bulundurulması gereken etkenler nelerdir? Sorusuna ilişkin olarak katılımcı görüşleri ele alınmıştır. Buna göre katılımcıların büyük bir bölümü (f=13) “*Maddi rahatlığı.*” yanıtı vermiştir. Katılımcıların bu soruya ilişkin olarak kendi ifadelerinden birkaçı aşağıda verilmektedir:

“*Kazancı sürdürülebilir olmalı. Geçimimi sağlayabileceğim bir meslek olmalı. Maaşı. Maddi olanakları. Öncelikle maddi kaygısı. Günümüzde devir ekonomi devri olduğu için ekonomik etkenler.*” (f=13)

“*Severek yapacağım bir meslek olup olmadığı. Yıllarca sıkılmadan, sevdiğim ve zevk aldığım bir meslek olmalı. Bence insanın o mesleği severek yapacağına inanması en önemli etkidir. İnsanın kendisine sorduğu seviyor muyum sevmiyor muyum sorusuna aldığı cevap en büyük etkidir. Seçtiğimiz mesleği göz önünde bulundurmamız lazım gelecekte önü açık mı değil mi? Severek yapabilecek miyim yapamayacak mıyım? Nasıl bir ortamda çalışılacağı bence bunlar önemli etkenlerdir. Sevdiği işi yapmasıdır insanın çünkü şu mesleğin sonu yoktur, bu mesleği yap diye yönlendirenleri dinlemeyip kendi bildiği yoldan gitmeli insan.*” (f=8)

“*Bana uygun yapabileceğim bir meslek olup olmadığı. El alışkanlığımızın yatkın olduğu, yapabileceğimiz bir meslek olup olmadığı. Seçtiğin mesleği yapıp yapamayacağımızı hesap etmek.*” (f=6)

“*Önceliğim saygın bir meslek olması bu sebeple para sonraki iş benim için. Bir de topluma faydalı olsun isterim yaptığım işin. Bana göre seçtiğim meslek herkes tarafından önemli olmalı. Pişman olmayacağım bir meslek olmalı*” (f=2)

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

Araştırmanın yapıldığı katılımcıların verdikleri cevaplara göre elde edilen bulgular şu şekildedir;

Araştırmada; Gelecek kaygısı nedir? Sorusu sorulduğunda katılımcıların büyük bir bölümünün “*nasıl bir işe sahip olacağım korkusu*” yanıtını verdikleri görülmüştür. Buna göre gelecek adına duyulan en büyük kaygı nasıl bir işe sahip olacağım kaygısıdır.

Araştırmada; Gelecek kaygısı yaşıyor musun? Sorusu sorulduğunda katılımcıların büyük bir bölümünün “*Evet*” yanıtını verdikleri görülmüştür. Buna göre gelecek kaygısını yaşayanların sayısının bir hayli fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmada; Meslek seçiminizde ailenizin bir etkisi var mıdır? Sorusu sorulduğunda katılımcıların büyük bir bölümünün “*Evet*” yanıtını verdikleri görülmektedir. Buna göre kişilerin meslek seçiminde aile etkisi önemli oranda rol oynamaktadır.

Araştırmada; Sevdiğiniz bir mesleği mi yoksa hayatınızı idame ettirecek bir mesleği mi seçersiniz? Sorusu Sorulduğunda katılımcıların büyük bir bölümünün “*sevdiğim mesleği seçerim*” yanıtını verdikleri görülmektedir. Buna göre çoğunluğun meslek tercihleri sevdikleri meslekleri yapmaları yönündedir.

Araştırmada; Sizce meslek seçiminde göz önünde bulundurulması gereken etkenler nelerdir? Sorusu sorulduğunda katılımcıların büyük bir bölümünün “*maddi rahatlık*” yanıtını verdikleri görülmektedir. Buna meslek seçiminde maddi rahatlık sağlanması önemli bir etkidir.

Tartışma

Tümkaya, Aybek ve Çelik (2007)’nin çalışmalarında cinsiyet ile parasal kaygılar ve ekonomik sıkıntıdan etkilenme durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktu. Ailenin aylık geliri ile yeterli eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı bir ilişki yoktu. Bu bulgu, Çakmak ve Hevedanlı’nın (2005) öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyinin kaygılarında bir etken olmadığı bulgusunu desteklemektedir. Ancak ailelerin sosyo-ekonomik yapılarının kaygıyı artırdığını gösteren araştırmalar da mevcuttur. Çakmak ve Hevedanlı (2004) ile Çakmak ve Hevedanlı (2005) öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında notlara göre anlamlı bir farklılık olduğunu bulmuşlardır.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre getirilebilecek öneriler;

Öğrencilerin gelecek adına duydukları nasıl bir işe sahip olacağım kaygısının önüne geçilmelidir.

Öğrencilerin meslek seçiminde aile etkisi azaltılmalıdır.

Öğrencilerin sevdikleri meslekleri yapmaları sağlanmalıdır.

Uzman psikolojik danışma ve rehberlik personelinin öğrencilerin sosyo-kültürel özelliklerini, kaygı düzeylerini ve baş etme becerilerini belirlemeleri ve bu konuda akademik danışmanlar ve aileleri ile birlikte çalışmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

Akgün, A., Gönen, S., ve Aydın, M. (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299. <http://www.esosder.com/dergi/20283-299.pdf>

Appadurai, A. (2004). *'The capacity toaspire'*. *Culture and Public Action*, The International Bank for Reconstruction and Development

Aydın, Z. (2005). *Thepoliticaleconomy of Turkey*. London: PlutoPress.

Bandura, A. (2006). *Adolescent development from an agentic perspective*. In F. Pajares ve T. Urdan (Eds.), *Self-efficacybeliefs of adolescents*(pp. 1-43). Greenwich, CT: Information Age

Beutler, L.E., Williams, O.B., Norcross, J.N. (2008). *Innerlife.com*. A copyright edsoftware package for treatment planning.

Bourdieu, P. (1997). *Theforms of capital*. In A. Halsey, H. Lauder, P. Brown & A. StuartWells. *Education: Culture, economy and society*. Oxford: Oxford University Press.

Canbaz, S.,Sünter, A. T., Aker, S. ve Pekşen, Y. (2007), Tıp fakültesi son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeyi ve etkileyen faktörler, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Samsun, *Genel Tıp Dergisi*, 17(1).

Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2005). Eğitim ve fen edebiyat fakülteleri biyoloji bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 115-127. <http://www.esosder.com/dergi/14115-127.pdf>

Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2004). *Biyoloji öğretmen adaylarının kaygılarını etkileyen etmenler*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı 6-9 Temmuz 2004. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/168.pdf>

Dikkaya, M., ve Özyakışır, D. (2006). *Küreselleşme ve bilgi toplumu: Eğitimin küreselleşmesi ve neo-liberal politikaların etkileri*. Uluslararası İlişkiler, Cilt: 3, Sayı: 9, 151-172.

Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 71-84.

Gati, I. &Tal, S. (2008). *Decision-making models and care erguidance*. International handbook of care erguidance. Berlin, Germany: Springer.

Kağıtçıbaşı Ç (1973), *Gençlerin tutumları Kültürlerarası Bir Karşılaştırma*, ODTÜ, Ankara,.

Karabekiroğlu, K. (2009). *Anne-Babalar İçin Ergen Ruh Sağlığı Rehberi* (1.basım). Ankara: Say Yayınları.

Kavak, Y. (2010). *2050'ye doğru nüfusbilim ve yönetim: eğitim sistemine bakış*. İstanbul: Yayın No. TÜSİAD-T/2010/11/506.

Kaya M.,&Göktolga Z.G.(2014) "Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Beklentisinin Yapısal Eşitlik Modeli ve Chaid Analizi ile Belirlenmesi: Cumhuriyet Üniversitesi İibf Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama", *Sosyal Bilimler Araştırmalar Dergisi*. I, 127-139

Kurt, Günseli. "Ridit Analizi ve Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygılarının İncelenmesi Üzerine Bir Uygulama", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt: 8, Sayı: 2, Eskişehir, Aralık 2007, ss.193-206.

Mütevellioglu, Nergis, Mehmet ZANBAK ve Mehmet MERT. "İşsizlik, Üniversiteli Gençlik ve Gelecek Bir Alan Araştırmasının Bulguları", *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. Cilt: 11, Sayı: 1, 2010, ss.207-229.

Niyazi, C. (2015). *Küreselleşme Ve Üniversite Gençliğinin Temel Kaygıları*. <http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/>

Öner, U , Eren Gümüş, A . (2000). Kurt Lewin ve Alan Kuramı Lewin'in Çocuk Psikolojisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 33(1).

Öner, N. (1977). *Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanterinin Türk Toplumundaki Geçerliliği*, Doçentlik Tezi, Ankara

Özkan, K. K. (2014). *Kaygı (Anksiyete)*.

<http://www.sokratespsikiyatri.com.tr/index.php/makaleler/detay/18>

Roberts Robert EL, Bengton WL (1993) Relation ships With Parents, Self-Esteem and Psychological Well Being in Young Adulthood. *Social Psychology Ouerterly*, Vol: 56 No:4, 263-275.

Sellar, S. & Gale, T. (2011). Mobility, aspiration, voice: a new structure of feeling for student equity in higher education. *Critical Studies in Education*. 52(2).

Snyder, C. R. (1995). Conceptualizing, measuring, andnur Turing hope. *Journal of Counseling and Development*, 73, 355-360.

Şahin, A. (2002). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri Üzerine Bir

Araştırma, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*,13, 143-157.

Şimşek H. (2012). Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki lise öğrencilerinin gelecek beklentileri ve gelecek beklentilerini etkileyen faktörler. *Kuramsal eğitim bilim dergisi*. 5(1). 90-109.

Tarhan, N. (2012). *Genç Arkadaşım*. İstanbul: Timaş Yayınları,

Tolan BY ve ark. (1990) *Günümüz Gençliğinin Gelecekte Beklentileri*, M.Ü. basılmamış Yüksek Lisans Programı çerçevesinde gerçekleştirilmiş bir alan araştırılması, İstanbul.

Tümerdem, R. (2007). Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 32-45.

Tümkaya, S., Aybek, B. ve Çelik, M. (2007). KPSS'ye girecek öğretmen adaylarındaki umutsuzluk ve durumluk-sürekli kaygı düzeylerini yordayıcı değişkenlerin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 953- 974.

Türk, A.(2019). *Okul Terkinin Eşiğinde Geleceği Düşünmek: Sınıf Tekrarı Yapan Öğrencilerin Gelecek Emelleri*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü